

Korporatismi, työllisyys ja makrotaloudellinen suorituskyky 18 OECD-maassa¹

PETTERI MÄKI-ARVELA

ABSTRACT:
Corporatism, employment and macroeconomic performance in 18 OECD countries

The purpose of this article is to estimate empirically the influence of social corporatism and various other international differences on employment and general macroeconomic performance in industrialized countries. Along with an index of corporatism, variables of economic and military alliances and religion in the respective countries were included. Comparative estimations using more microbased variables characterizing the quality of the workforce and level of social security were also carried out.

OLS-regression results of pooled time-series/cross-sectional analysis provided clear statistical significance between the expected interdependences: high levels of corporatism and Protestantism in a country were found to boost employment and economic growth, as well as create inflationary pressures. Evidence was also found that membership of the EU and of military alliances (NATO/SEATO) as well as general economic openness do have a negative influence on employment. Increased wage dispersion, the growth of productivity and an abundance of human capital had positive relationships with high levels of employment. Analysis then proved the relevance of these political variables and international dependences when explaining economic phenomena.

Eroding corporatism in the Scandinavian countries in the 1990's seems to jeopardize the relevance of corporatism in the contemporary, increasingly integrating economy. Experience from previous decades still indicates that a rapid dismantling of present negotiative structures linked with corporatism could lead to deteriorating economic development in these countries, due to the increased monopoly power of narrow-sector trade unions.

Johdanto

Korporatismiin käsitteellä ymmärretään nykyisessä valtio-opillisessa keskustelussa kehittyneissä, teollistuneissa markkinatalousmaissa² toisen maailmansodan jälkeen kehittyneitä parlamentarismista poikkeavaa poliittista rakennetta, joka integroi organisoituneet sosioe-

konomiset tuottajaryhmät ja hallituksen kolmi-kantaiseen intressiristiriitojen yhteensovittamistapaan. Korporatismi muodostaa keskinäisen edustus- ja yhteistoimintajärjestelmän johtajatasolle sekä mahdollistaa mobilisaation ja sosiaalisen kontrollin joukkojen tasolla. (Brulin - Nilsson 1991; Helander 1981, 71-75; Köykkä 1994, 127-131; Williamsson 1989, 46-48).

Tämän työn keskeisenä tutkimustavoitteena on empiirisesti tarkastella yhteiskunnassa vallitsevien sosiaalisen korporatismiin osoittamien käytäntöjen yhteyttä työvoimamarkkinoiden tehokkaaseen toimintaan. Huomion keskittämi-

¹ Artikkelin pohjautuu Turun yliopiston valtio-opin laitoksella hyväksytyyn sivuainetutkimukseen (Mäki-Arvela 1997).

² Korporatismiin sosialistisissa maissa saaneista sovellutuksista on keskustellut mm. Lembruch (1983).

nen nimenomaisesti työvoimamarkkinoihin vaikuttaa perustellulta, sillä korporatismiin syntyminen ja sen merkitys yhteiskunnallisissa toiminnoissa on useimpien teoreetikkojen mukaan nimenomaan seurausta yhteiskunnassa vallitsevasta työnjaosta ja sen myötä syntyneestä tarpeesta taloudellisten ja sosiaalisten etujen sekä oikeuksien yhteensovittamiseen. Työllisyysaste on myös poliittisesti kiistanalainen ja jossain määrin ristiriitainen tavoite muiden puhtaasti taloudellista tehokkuutta ja tasapainoa korostavien pyrkimysten kanssa. Useiden indikaattoreiden mukaan nimenomaan työvoimamarkkinoiden toiminta onkin alue, joka suuresti on vaikuttanut korporatismiin kehitykseen ja nostanut esiin sen puhtaan markkinamekanismin ulkopuolisia, poliittisia ja sosiaalisia kollektiivisiin kokonaisuutuihin tähtäviä tavoitteita (Crouch 1983).

Tunnetut ulkoisvaikutuksia ja skaalaetuja huomioivat teoriat todistavat, että yksityinen ei-ko-operatiivinen päätöksenteko tuottaa hintajärjestelmän tarjoaman informaation avulla tehokkaan ja tasapainoisen tuloksen vapaasti kilpailuilla markkinoilla, joilla millään päätöksentekijällä ei ole merkittävää markkina-voimaa. Korporatistisen katsannon mukaan keskittyneissä palkkaneuvotteluissa olisi kuitenkin mahdollista jäljitellä hajautettua neuvottelumallia siellä missä se olisi toivottavaa, ja toisaalta silti korjata niitä markkinahäiriöitä (market failures), joita syntyy kun palkkaneuvottelijat eivät sisäistä pitkän aikavälin makrotason taloudellisia ja yhteiskuntapoliittisia tavoitteita, kuten reaali-palkkojen joustavuutta kokonaistyöllisyyden ylläpitämiseksi tai palkkaerojen tasaamista hyvinvoinnin laajemmalle levittämiseksi. Perusajatuksena on, että todellisessa elämässä kilpailu työvoimamarkkinoilla ei ole täydellistä, vaan markkinoita dominoivat itsekkäät etujärjestöt, joilla on vaikutusta myös muiden toimijoiden päätöksiin ja markkinoiden hintojen (palkkojen) määräytymiseen, mutta jotka pyrkivät vain ajamaan kapeita ryhmäintressejä ja kehittämään tulonjakoa jäsenistölleen suotuisaksi muodostaen siten peliteoreettisen vangin ongelmaa muistuttavan asetelman palkkankorotusten ja inflaation suhteen (ks. Maital - Yael 1980).

Taustalla on Olsonin teoria (1982), jonka mukaan on olemassa tendenssi, että pienten, kapea-alaisten intressiryhmien lukumäärä väistämättä kasvaa vakaissa demokraattisissa yhteiskunnissa. Mikäli tällaiset ryhmät eivät ole kattavia, vaan kyllin pieniä, ne eivät enää sisäistä aiheuttamia ulkoisvaikutuksia ja aiheuttavat taloudellista kasvua hidastavia vaikutuksia, joita Olson nimittää institutionaaliseksi skleroosiksi.³ Sikäli kuin nämä havainnot pitävät paikkansa, on olemassa vain kaksi mahdollisuutta luoda tehokas työvoimamarkkinoiden neuvottelujärjestelmä: joko keskittää neuvotteluasetelma niin pitkälti, että myös laajemat makrotason intressit tulevat huomioiduiksi (vrt. myös Jankowski 1988) tai sitten hajauttaa se yksittäisten päätöksentekijöiden tasolle niin, että kapeat eturyhmittymät menettävät vaikutusvaltansa.

Calmforsin - Driffillin (1988, 15) hypoteesi kertoo, että sekä hyvin keskitetty että hyvin hajautettu palkkaneuvottelujärjestelmä tuottaa odotettavasti maltillisen reaali-palkkojen tason (tai niiden muutoksen), joka on omiaan edistämään korkeaa työllisyyttä. Edellisessä tämä on seurausta hyvin monenlaisten palkkankorotusten aiheuttamien negatiivisten ulkoisvaikutusten⁴ sisäistämisestä mukaan neuvotteluihin ja jälkimmäisissä taas puhtaasti markkinavoimien vaikutusta. Korkeimmat keskimääräiset reaali-palkat ja niiden myötä heikoin työllisyys ovat sitä vastoin odotettavissa keskinkertaisesti hajautetuilla teollisuustoimialoittaisilla (liittokohtaisilla) monopolistisilla työmarkkinoilla, joilla sekä markkinaehtoiset kilpailutekijät että ulkoisvaikutusten sisäistäminen ovat liian heikkoja rajoittaakseen reaali-palkkojen tässä mielessä kohtuutonta nousua. (Calmfors 1993, 12).

Edellä esitetyn mukaan pitkällä aikavälillä taloudellisen kehityksen ja hyvinvoinnin kan-

³ Olsonin hypoteesia soveltaen, on kapeiden eturyhmittymien kasvua hidastavista vaikutuksista empiirisiä havaintoja tehnyt mm. Weede (1986).

⁴ Esimerkiksi yhden alan kustannuspaineiden siirtyminen yleisiin kuluttajahintoihin, muiden sektoreiden panoshintoihin ja fiskaalisiin menoihin, tai sitten muiden työntekijöiden hyvinvoinnin ja työmotivaation laskeminen suhteellisen palkkatason heikkenemisen seurauksena (vrt. Calmfors 1993, 6-7).

sainvälisessä kilpailussa menestyvät maat, joilla on hyvin pitkälle kehittynyt sosiaalisen korporatismiin mukainen neuvottelukulttuuri sekä toisaalta maat, joissa palkkaneuvottelut on hyvin pitkälti hajautettu yritystasolle, eivätkä kaapeiden teollisuusalojen hallitsevat ammattiliitot pysty vääristämään markkinoiden kilpailutasapainon toteuttamaa hinnanmuodostusta. Tämän mukaisesti yhteiskunnan sosiaalisen korporatismiin ja sen pitkän aikavälin taloudellisen menestyksen välillä tulisi olla epälineaari, u:n muotoinen riippuvuus siten, että menestyksellisiä ovat sekä hyvin vähän että hyvin paljon korporatistisia piirteitä omaavat maat, kun taas keskinkertaisesti hajautetut, useiden kilpailevien intressiryhmien areenana toimivat maat eivät saavuta samaa tehokasta voimavarojen allokointia. Tämän hypoteesin empiirinen testaaminen on tämän työn keskeisiä tavoitteita.

Monista aikaisemmista tarkasteluista poiketen tarkoituksena on samalla komparatiivisesti havainnoida kansainvälisten sosioekonomisten ja poliittisten eroavaisuuksien merkitystä sen toimintaympäristön määräytymisessä, jossa korporatiivinen etujen yhteensovittaminen tapahtuu ottamalla huomioon miten kansakunnat ovat taloudellisesti ja poliittisesti integroituneet maailmanmarkkinoihin ja sen ylläpitäjiin, esimerkiksi Euroopan Unioniin ja NATO:on (vrt. Schmidt 1982, 239-240). Lisäksi havainnoidaan, miten tasapainoista ja kestävää havaittu työllisyyskehitys pitkän aikavälin taloudellisia rajoitteita vasten nähtynä on. Toisaalta kontrollimielessä käytetään toisena selittäjäryhmänä mikroperusteisia työvoiman laatuun ja työhön kannustavuuteen liittyviä tekijöitä. Lopuksi pyritään arvioimaan esitettyjen näkemysten ajankohtaisuutta 1990-luvun kansainvälisesti integroituvassa toimintaympäristössä.

Aineiston maat ja tutkimusjaksot

Useiden eri kansantalouksien ja niiden työvoimamarkkinoiden ominaispiirteiden vuoksi tarkoituksenmukaista on vertailla ainoastaan samankaltaisia kehittyneitä teollisuusmaita keskenään, etenkin kun kaikkia havaintoja käsitellään yhtäaikaaisesti saman mallin sisällä. Toisaalta määrävänä kriteerinä on ollut ottaa

aineistoon vain sellaisia maita, joiden osalta on löydettävissä luotettavia ja yhdenmukaisia arvioita niiden korporatiivisuuden asteesta. Tämän vuoksi aineistosta on väistämättä jouduttu karsimaan useita pieniä tai sosioekonomisesti vähemmän kehittyneinä pidettäviä OECD-maita.

Kaiken kaikkiaan aineistoon kuuluvat Suomi, Ruotsi, Norja, Tanska, Itävalta, (Länsi) Saksa, Belgia, Alankomaat, Sveitsi, Iso-Britannia, Irlanti, Ranska, Italia, Kanada, USA, Japani, Australia ja Uusi-Seelanti. Tilastollista otanta-asetelmaa ajatellen maiden lukumäärä (n=18) ei ole suuri, mutta tässä tilanteessa aineistossa mukana ovat kuitenkin jo kaikki ne maat, joiden osalta arvioita korporatiivisuudesta on yleensä olemassa. Maajoukko kattaa siten sen Harrisonin (1980, 2-3) mukaan jopa tietyssä mielessä stereotyyppisen joukon moderneista teollistuneista kansallisvaltioista, jonka perinteisen näkemyksen mukaan nähdään erottuvan vähemmän kehittyneistä maista.

Tarkasteluajankausia on kaksi, vuodet 1973-79 ja 1979-89. Tarkastelu perustuu keskeisten muuttujien osalta näiden periodien osoittamiin keskiarvoihin. Ajanjaksot ovat tarkasteluun sopivia siinä mielessä, että pyrkimyksenä on suorittaa ylisuhdanteista arviointia eri yhteiskuntien työvoimamarkkinoiden sopeutumisen ja suoriutuskyvystä, ilman että suhdannekierron mahdollisesti erilainen vaihe pääsisi ratkaisevasti vaikuttamaan tuloksiin. OECD on julkaissut käytetyt aikasarjat todettuaan, että valitut periodit muodostavat kumpikin täydellisen suhdannekierron korkeasuhdanteen päättymisestä uuteen korkeasuhdanteeseen (vrt. OECD 1995, 174, 176). Yhdysvaltojen ja Euroopan taloudet vaikuttavat myös käyttäytyneen näinä periodeina verrattain yhdensuuntaisesti, joskin vaihtelujen intensiteetissä on talouksien erilaisen suhdanneherkkyyden mukaisesti selviä tasoeroja.

Korporatismiin aste

Jotta minkäänlaisia riippuvuustarkasteluja ja mittauksia suhteessa taloudellisesti havaittaviin muuttujiin voitaisiin tehdä, täytyy eri maiden korporatiivisuus kyetä esittämään nu-

Taulukko 1.
Korporatismi-indeksit aineiston maille

Maa	C-D	Korpo	Korpo/max
Itävalta	6	534	98 %
Norja	5	390	71 %
Ruotsi	5	355	64 %
Tanska	4,75	289,75	52 %
Suomi	4,75	266	47 %
Saksa	4,50	247,50	44 %
Alankomaat	4,25	238	42 %
Belgia	4	232	41 %
Uusi-Seelanti	4	90	14 %
Ranska	3,25	87,75	14 %
Iso-Britannia	3,25	84,50	13 %
Irlanti	-	81	12 %
Australia	4	80	12 %
Italia	3,25	78	12 %
Sveitsi	3	238	42 %
Japani	3	59	9 %
Kanada	2	38	5 %
USA	2	30	3 %

meroarvoisesti. Koska eksaktia tilastoista havaittavissa olevaa korporatismi-indeksi laatia eri tutkimuksissa käytettyjen korporatismia suoraan tai epäsuoraan kuvaavien muuttujien pohjalta.

Tässä työssä on pohjaksi otettu ensinnäkin taulukossa 1 ensimmäisessä sarakkeessa esitetyt Calmforsin ja Driffillin tutkimukseen (1988, 52-53) perustuvat suhdeasteikolle laaditut erityisesti työmarkkinoiden korporatiivista toimintaa mittaavat indeksiluvut (C-D). Näissä korporatiivisuutta on mitattu kahden indeksin summana, joista ensimmäinen indikoi palkkaneuvottelujen päätöksenteon yhteistyötasoa (3 = kansallinen, 2 = teollisuudenala, 1 = yritystaso) sekä toinen olemassaolevien työnantaja- ja työntekijäkeskusjärjestöjen määrää (3 = yksi molemmilla, 2 = 2-5 organisaatiota kummallakin, 1 = ei keskusjärjestöjä). Indeksit on valittu tarkastelumielessä tärkeä, koska siinä paino on nimenomaisesti työmarkkinoiden toiminnassa havaitussa keskittyneisyydessä. Sitä onkin usein sovellettu työvoimamarkkinoiden toimintaan keskittyneessä tutkimuksessa (esim.

Pohjola 1992).

Koska sosiaalista korporatismia voidaan kuitenkin mitata huomattavasti laajemmin – ja on uskottavaa että myös muilla elementeillä on vaikutusta työvoimamarkkinoiden toimintaan – on tarkastelua haluttu täydentää ottamalla huomioon useiden muiden erilaisia muuttujia ja eri ajanjaksoja käsittävien tutkimusten antamia tuloksia. Tämän johdosta on laadittu indeksi, jossa C-D -indeksin arvoja on käytetty painoina, joilla on kerrottu eri maiden korporatiivisuuden järjestysasteikolla saamat arvot seitsemässä eri tutkimuksessa (Blyth 1979; Bruno - Sachs 1985, 226; Cameron 1984, 165; Schmidt 1982, 245; Schmitter 1981, 294; Tarantelli 1986, 1-15 ja Wilensky 1976, 50).

Kyseisissä tutkimuksissa on keskitytty makrotason korporatismi-indeksien vertailuun, ja muuttujina on käytetty mm. ay-järjestäytymisastetta, palkkaneuvottelujen keskittyneisyyttä ja eturyhmien asemaa talous- ja sosiaalipoliittisessa valmistelutyössä. Aineiston maista Japani, Irlanti, Sveitsi, Australia ja Uusi-Seelanti ovat maita, joita ei ollut sisällytetty kaikkiin käytettyihin tutkimuksiin. Näiden osalta puuttuvina arvoina on käytetty tyyppisijalukua niiden tutkimusten osalta, joissa ne olivat edustettuina.

Taulukko 1.
Korporatismi-indeksit aineiston maille

Korpo-indeksissä käytetyt sijaluvut perustuvat siis kolmentoista kaikkiin tutkimuksiin sisältyneen maan sijoittumisiin, jotka on edelleen kerrottu C-D -indeksin osoittamilla arvoilla.⁵ Indeksit skaalautuu siten niin, että sen teoreettinen maksimi on 546 ja minimi 14. Tulkitavuuden helpottamiseksi kolmannessa sarakkeessa esitetään indeksiarvot standardoituna

⁵ Esimerkiksi suurimman ja pienimmän arvon saaneiden maiden indeksi on muodostunut (sijaluvut esitetty samassa järjestyksessä kuin tutkimukset edellä mainittiin) seuraavasti: USA $2 \times (2+1+2+4+1+4+1) = 30$ ja Itävalta $6 \times (13+13+11+13+13+13+13) = 534$, eli Itävalta on sijoitettu vahvimmin korporatiiviseksi maaksi kaikissa muissa paitsi Cameronin tutkimuksessa.

⁶ Standardointi ei vaikuta mitenkään suoritettavaan PNS-estimointiin, koska indeksin hajonta ei muutu.

suhteessa indeksiin maksimiin vähennettynä ensin sen minimillä.⁶ Näkemys korporatiivisuuserojen todellisista suhteista jää väistämättä jossain määrin subjektiiviselle tasolle, mutta graafisen tarkastelun perusteella työssä on päädytty käyttämään indeksiä Korpo, koska siinä maiden välille muodostuu käytettyjen tutkimusten tuloksiin nähden mielekkäältä vaikuttavia eroja.

Korpo -indeksi hajaantuu normaalijakumasta poiketen kahteen luokkaan, pieniin (30-90) ja isoihin arvoihin (232-390) ja Itävallan osalta poikkeavan suureen arvoon (534). Sen sijaan keskimääräisemmät arvot (n. 100-200) indeksistä puuttuvat kokonaan. Indeksien jakautuma on myös jonkin verran normaalijakautumaa pitkähäntäisempi (huipukkuuskerroin yli yhden). Ei ole kuitenkaan mitään syytä olettaa, että maiden välisen korporatismien asteen tulisikaan noudattaa normaalijakaumaa, joten indeksiarvojen hajontaa ei ole ryhdytty normalisoimaan samaan tapaan kuin Crepez (1992) on tehnyt, eikä myöskään tasoittamaan hajontaa, kuten Calmforsin - Driffillin artikkelissa (1988, 22-23) tehtiin.

Havaitut tulokset vastaavat yleistä käsitystä maiden yhteiskuntapoliittisista ja talousmaantieteellisistä eroista: Itävalta asettuu aivan omaan luokkaansa, myös Norja ja Ruotsi tekevät eroa muihin Pohjoismaihin, jotka kaikki voidaan kuitenkin lukea korporatiivisiin maihin. Saksa ja pienet Keski-Euroopan maat saavat keskenään samankaltaisia, varsin korporatistisia arvoja. Muut Euroopan suuret talousmahdit jäävät selvästi alhaisemmalle tasolle kuin Saksa, jonka järjestelmässä on siis tiettyä pohjoismaista leimaa, ja Pohjois-Amerikan ja Japanin taloudet luokituvat selvästi hajaautempaan työmarkkinajärjestelmään kuin mitkään Euroopan valtiot. Uuden-Seelannin ja Irlannin sijoittuminen on siinä mielessä mielenkiintoista, että yleensä pienet valtiot ovat voimakkaasti ulkomaankaupasta riippuvina omaksuneet varsin korporatiivisen neuvottelukulttuurin. Historiallinen yhteenkuuluvuus Iso-Britannian kanssa vaikuttaisi sijoittaneen nämä maat tiettyssä mielessä "väärään" viiteryhmään.

Itävalta poikkeaa muista maista siinä, että sen työvoimamarkkinat ovat voimakkaasti ja kaantuneet sukupuolen mukaan. Naisten työl-

listymismahdollisuudet ovat huomattavasti miehiä rajoitetummat ja heidän keskimääräinen palkkatasonsa on selvästi miesten alapuolella. Göran Therborn (1992, 27-37) tekeekin eron Itävallan ja Pohjoismaiden edustaman korporatismien välille mm. siinä, että edellisessä organisaatioiden muodostus on historiallisesti perustunut konsensukseen eri ryhmien välillä, kun taas jälkimmäisissä keskeisenä piirteenä on ollut institutionalisoituminen työväenliikkeen edustaman potentiaalisen konfliktin pohjalta. Pohjoismaissa työväenliike on Therbornin mukaan ollut voimakkaasti tavoittelemassa muotoja omalle demokraattiselle osallistumiselleen ja yhteiskunnalliselle hyvinvoinnilleen. Tämä on näyttäytynyt laajentumishaluisena ja tasa-arvoa korostavana kannatuksen tavoitteluna, joka on johtanut sitoutumiseen palkkaerojen kaventamiseen ja aidosti tasa-arvoiseen täystyöllisyyteen niin miesten kuin naistenkin osalla. Itävallassa kehitys on sitä vastoin ollut paljon konservatiivisempaa ja johtanut pitkälti konsensushenkiseen vallanjaon status quo -asetelmaan sodanjälkeisenä aikana. Tämä voi pitkälti selittää sen, miksi naisten asema ei ole yltänyt kovin korkealle eturyhmien prioriteettitilistalla, vaan olosuhteet ovat säilyneet pitkälti samankaltaisina kuin sosiaalisen neuvottelujärjestelmän synnyttämisen aikoina. Tilanne ilmentää sitä, että olemassa on kahdentyyppistä korporatismia, joita molempia luonnehtivat samankaltaiset keskitetyt neuvotteluinstituutiot, mutta jotka voivat silti olla toimintatavoissaan hyvin erilaisia. Tätä voidaan pitää esimerkkinä korporatismien käsitteen käytännön häilyvyydestä.

Muuttujien riippuvuustarkastelut

Tarkasteluissa on tarkoituksena tilastollisesti todentaa työllisyyden ja muiden pääasiassa taloudellisina pidettävien muuttujien välinen riippuvuus korporatismista PNS-regressio-analyysillä. Käytettäessä yleisen tason muuttujia tehdään automaattisesti oletus, että todellinen malli on ollut kaikille maille sama. Oletus on näinkin pitkässä aikasarjassa ja usean maan aineistossa harhainen, mutta luotettavaan kvalitatiivisiin arvioihin voidaan kuitenkin suurella todennäköisyydellä päästä,

koska demokraattisista kehittyneistä läntisistä teollisuusmaista koostuva ryhmä on keskeisten poliittis-taloudellisten toimintamuotojensa osalta varsin yhdenmukainen.

Selittäessä keskimääräisiä kehitysarvoja rajoitetulla määrällä muuttujia ja varsin pelkistetyssä muodossa, ei ole tarkoituksenmukaista syventyä kovin pitkälle menevään mallintamiseen tai havaintojen aikasarjaominaisuuksien tarkasteluun, vaan keskeisenä tarkoituksena on todentaa havaittujen muuttujien välinen keskinäisriippuvuus. Erityisesti korporatismiin tilastollisen merkityksen ja sen vaikutusmuodon (U-hypoteesi) testaaminen on työn tutkimustavoitteiden osalta tärkeää. Pääasiallinen huomio onkin keskitetty tilastollisten riippuvuuksien löytämiseen, mutta myös tavanomaisina pidettäviin testeihin on yhtälörakenteen ja estimoinnin ongelmatekijöiden osalta turvauduttu.

Estimoinnin aineisto ja muuttujat

Useiden muuttujien estimoinnissa tarvittavien vapausasteiden saavuttamiseksi on käytössä olleet kaksi aikasarjaa (1973-1979 ja 1979-89) poolattu yhteen. Yhdistetty aineisto, josta Itävalta on muissa tutkimuksissa esitetyllä tavalla karsittu korporatiivisuudeltaan väärintulkittuna maana pois⁷, sisältää siten yhteensä 34 havaintoa. Havaintomatriisien yhdistämisessä tehdään implisiittisesti oletus, että havaintojoukkojen sijaintiin vaikuttava vakiotermin on kummankin tarkasteluajanjakson osalta sama ja että myös riippuvuuksien mukaisen PNS-suoran kulmakerroin muodostuu kummankin jak-

son osalta samanlaiseksi. Molempien tarkastelujakson virhetermin oletetaan myös noudattavan normaaleja PNS-oletuksia koko aikasarjapoikkileikkausaineistossa. Nämä ovat vahvoja oletuksia, ja tuloksiin keskeisesti vaikuttavat aikasarjojen regressiosuorien nollakohtien mahdolliset poikkeavuudet onkin pyritty tavoittamaan dummy-muuttujalla VUODET 1973-79, joka erottaa aikaisemman tarkastelujakson jälkimmäisestä.

Pääasiallisina tarkastelukohteina analyysissä ovat korporatismiin, työllisyyden ja kansainvälisten riippuvuustekijöiden väliset keskinäisvaikutukset. Työllisyyden ohella selitettäviksi tekijöiksi on otettu vertailut myös BKT:n, inflaation ja vaihtotaseen kehityksen suhteen. Korporatismiin astetta kuvataan muuttujalla KORPO, jonka arvot ovat taulukossa 1 esitetyn mukaiset. Muuttuja KORPO² on edellinen termi neliöitynä. Tällä on pyritty löytämään aineistosta U-hypoteesin omainen epälineaari riippuvuus.

Kansainvälisistä eroista on perinteisesti kaikkein merkittävimpana ja leimallisimpana valtioita kansainvälispoliittisesti jaottelevana tekijänä on pidetty niiden suhdetta ylikansallisiin sotilasliittoihin. Erottavaksi tekijäksi tämän aineiston maiden välille muodostuu niiden status yleensä joko puolueettomana tai liittoutuneena maana (NATO/SEATO-jäsenyys). Käytetty sotilaallisen liittoutumattomuuden muuttuja SOTILASLIITTO on siten dikotominen 1 / 0 -muuttuja. Osana laajempaa liittoutumattomuuden käsitettä on myös taloudellinen liittoutuminen. Ainoana taloudellista integraatiota merkittävästi edistävänä ja laajaan yhteiseen talouspolitiikkaan sitoutumista edellyttävänä järjestelmänä voidaan pitää EY:tä, sittemmin Euroopan Unionia. Tarkasteluajankohtana EU oli vielä 12 maan yhteenliittymä, josta tässä aineistossa mukana olevat kahdeksan maata on eroteltu muista vastaavalla dikotomisella muuttujalla, jota merkitään termillä EU. Lisäksi aineiston maiden muut kauppapoliittiset kytkennät, niiden talouden koko, rakenne ja avoimuus eroavat suuresti toisistaan.

Korporatismiin on nähty olennaisin osin perustuvan myös ulkomaankaupan kunkin maan osalle asettamiin sopeutumistarpeisiin, joten

⁷ Tulos Itävallan poikkeuksellisen tyyppisestä korporatismista ilmeni esimerkiksi Rowthornin (1992, 99) havainnoissa, joissa hän sijoitti vastaavalla tavalla työllisyyttä mm. korporatismilla selittävään regressioanalyysiinsä Itävallalle dummy-muuttujan, joka sai tilastollisesti merkitsevän kertoimen. Tämän jälkeen riippuvuus korporatismiin ja työllisyyden välillä oli hyvin merkitsevä. Tätä tulosta seuraten on Itävalta pudotettu pois regressioanalyseista. Myös muille estimateihin sisällytetyille maille olisi voitu asettaa dummy-muuttujia ja näin kohottaa mallin selityskykyä (vrt. Choi 1983), mutta näin ei tulosten yleistettävyyden takaamiseksi haluttu tehdä.

myös kauppavirtojen vaikutus ja yhteys maiden omaksumien korporatististen käytäntöjen soveltamiseen tulee jollain tavoin huomioida. Tämä on tehty käyttämällä yleistä taloudellista avoimuutta kuvaavaa muuttujaa AVOIMUUS, joka mittaa viennin prosenttiosuutta bruttokansantuotteesta.

Tämän lisäksi on haluttu tarkastella uskon-
tosuuntausta muuttujalla PROTESTANTISMI, joka kuvaa protestanttiseen kirkkokuntaan kuuluvien prosenttiosuutta väestöstä kussakin tarkastelumaassa. Hallitseva uskonosuuntaus on tulosta hyvin monenlaisten historiallisten prosessien tuloksesta, ja se ilmentää kattavasti yhteiskunnallisesti omaksuttuja perusarvoja sekä vallitsevaa kulttuuriperintöä. Uskonnollinen yhteenkuuluvuus voidaan nähdä ylikansallisesti yhtenäiskulttuuria edistävänä tekijänä, jolla on myös suora kansainvälispoliittinen ulottuvuus eri kansallisvaltioiden suhtautumisessa paitsi toisiinsa, myös niihin intresseihin, joita ne maailmanpolitiikassa pyrkivät toiminnallaan edistämään.⁸ Keskeiset erot protestanttisten ja katolisten maiden välillä tässä tutkimusasetelmassa ovat riippuvaisia eroista sukupuolten välisessä palkkatyöhönosallistumisasteesta (ks. Castles 1994, 29-35), sillä katolisissa maissa on selvästi havaittavissa naisten suhteellisesti matalampi osuus työmarkkinoille osallistuvasta väestöstä. Tämä heijastuu suoraan havaittavaan kokonaistyöllisyyteen. Sitä vastoin uskonnon ja korporatistien suhteesta ei teoriassa yleensä ole esitetty suoraa riippuvuutta toisistaan, joskin korporatistia pidetäänkin leimallisesti pohjoismaisena ja tietyssä mielessä luterilaiselle etiikalle

⁸ Hypoteesi uskonnollisen perinteen merkitsevyydestä korporatistien yhteiskunnallisessa soveltamisessa muistuttaa Lijphartin ja Crepazin (1991) asetelmaa, jossa kieliolosuhteita käytettiin selittävänä tekijänä. Vähiten korporatiivisten maiden havaittiin siinä olevan yleensä englanninkielisiä. Tämä nähtiin seurauksena brittiläisen poliittisen perinteen antamasta normatiivisesta enemmistöparlamentarismien esikuvasta, joka on heijastunut vieroksumana asenteena konsensuspäättökäytännöille.

⁹ Tässä suhteessa protestantismien parissa tulisivat kenties erottaa toisistaan luterilaiset Pohjoismaat sekä anglikaaniset Iso-Britannia, Australia ja Uusi-Seelanti.

ominaisena pragmatismina.⁹

Näiden muuttujien lisäksi malliin on haluttu ottaa muutamia korporatistien ja poliittiseen järjestelmään osin sidoksissa olevia työn tarjontaa ja työvoiman laatua kuvaavia muuttujia, joilla tarkasteltavia malleja on voitu uudelleen spesifioida ja näin saada perspektiiviä pääasiallisena pidettävien muuttujien (korporatismi ja kansainväliset kytkennät) merkityksestä ja selitysvuorosta sekä tulosten robustisuudesta (vrt. Kendix 1988). Tällaisia muuttujia ovat:

a) palkkahajontaa eli -dispersiota kuvaava muuttuja DISPERSIO, joka on yhdeksään luokkaan jaetun tulojakauman ylimmän ja alimman desiilin suhdeluku (D9/D1) edustavana vuotena, jotka ovat olleet vuosi 1985 uudemmassa aineistossa ja 1975 vanhemmassa.

b) Työttömyyskorvauksen ja muiden työttömyystilanteissa kansalaiselle maksettavien sosiaalisten tulonsiirtojen osuutta (replacement rate) ennen työttömyyttä vallinneesta nettopal-
kasta kuvaava muuttuja TULONSIIRROT, joka nettoarvoisena sisältää paitsi varsinaisen työttömyyskompensaation, myös mm. lasten huoltajuudesta ja asumiskustannuksista suoritettavat sosiaaliset tulonsiirrot sekä progressiivisen verotuksen aiheuttaman muutoksen nettotuloihin ansiotulojen vaihtuessa työttömyyskorvaukseen. Vaikeasti yhteismitallistettavaan korvauksen tasoon vaikuttavat eri maissa perhetyypin, asumismuodon, varallisuuden, vallinneen palkkatason ja tuloverotuksen lisäksi myös työttömyyden kesto ja työhistoria. OECD (1996, 28-33) on laskenut erilaisten tyyppillisinä pidettävien edunsaajatilanteiden pohjalta indeksin,

¹⁰ Koulutuksen vaikutusten monisyisempi mittaaminen ja mallintaminen saattaisi vaatia koulutuksen laadun ja jakautumisen tarkempaa huomioimista. Tämä voitaisiin tehdä esimerkiksi painottamalla teoreettisesti kasvun kannalta tärkeämpiä tieteenaloja suuremmalla painotuksella ja huomioimalla toisaalta koulutuksen jakautumisen tasaisuus esimerkiksi oppilaiden lukumäärän ja koulutuksen keston mukaan erilaisilla tyyppillisillä koulutusasteilla. Useissa kv. vertailuissa lähitökohtaisesti on kuitenkin otettu tämäntyyppinen rahanostosten tarkastelu, esim. OECD (1992, 61) havaitsi 19 maan ostovoimalla korjattujen koulutusmenojen ja BKT:n tason välillä erittäin merkitsevän 0.78:n korrelaation.

jonka arvoja vuosilta 1985 ja 1975 käytetään suoritettavissa regressioissa kuvaamaan sosiaaliturvan kannustavuutta ansiotyön vastaanottamiseen. Indeksien mukaisella korvaustasolla voidaan olettaa olevan vaikutusta työn tarjontaan ja sitä kautta työllisyysasteeseen ja taloudellisen kasvuun.

c) Inhimillistä pääomaa kuvaava koulutuspanosten muuttuja KOULUTUS, jollaisena tässä käytetään yhteismitallisuuden takaamiseksi koulutusmenojen osuutta bruttokansantuotteesta. Oletuksena on siten, että rahallinen panostus koulutusmenoihin tuottaa proportionaalisesti lisää inhimillistä pääomaa.¹⁰

d) Työn tuottavuuden vuosimuutosta kussakin maassa kuvaava muuttuja TUOTTAVUUS.

Lisäksi ensisijaisesti vasteiksi tarkoitettuja muuttujia on yritetty käyttää selittäjinä yhtälöissä, joissa se on ollut teoreettisesti perusteltua, kuten selittäessä työllisyyttä ja inflaatiota BKT:lla tai vaihtotaseen kehitystä inflaatiolla, BKT:lla ja työllisyydellä.

PNS-regressioanalyysien tulokset

Estimoinnit suoritetaan lineaariregressioina, joissa ensivaiheessa selittävinä muuttujina käytetään korporatismien astetta ja kansainvälispoliittisia riippuvuuksia. Toissijaisesti vaihtoehtoinen malli rakennetaan edellisten lisäksi työvoiman tarjontaa ja sen laatua kuvaavien palkkahajonnan, työttömyyskompensaation, koulutuksen ja työn tuottavuuden muutoksen sekä selitettävänä olevien makromuuttujien (työllisyys, BKT, inflaatio, vaihtotase) pohjalta.

Tarkoitushakuisen merkitsevyydestarkastelun sijasta keskeinen huomio keskitetään muuttujien teoreettiseen yhteensopivuuteen, joka huomioiden on kokeiltu erilaisia yhtälörakenteita. Ajoissa on käytetty myös selittäjien väliset osittaiskorrelaatiokertoimet huomioivaa askeltavaa regressioanalyysiä (stepwise regression), jota soveltaen on kussakin tarkastelussa etsitty teorian kannalta relevantista muuttujajoukosta selityskykyisin, merkitsevistä selittäjistä koostuva todennäköisesti ei-multikollineaarinen muuttujaryhmä. Pääsääntöisesti on raportoitu ainoas-

taan tilastollisesti merkitseviksi havaitut tulokset. Tilastollisen merkitsevyyden rajana on mallien ja estimoinnin häiriötekijöiden osalta pidetty 5 prosentin merkitsevyydestasoa, lukuunottamatta parametriestimaatteja, joiden osalta on raportoitu myös vielä heikosti tilastollisesti merkitsevinä pidetyt 10 prosentin merkitsevyydestason alittaneet kertoimet. Tällaiset havainnot on estimointitulokset esittävään taulukkoon merkitty yhdellä tähtisymbolilla (vrt. taulukon 2 yleisselitykset).

Työllisyyden estimointi

Ensimmäinen ja lähtökohtaisesti mielenkiintoisin tarkastelu on korporatismien ja työllisyyden tason yhteyden todentaminen tarkastelluilla muuttujilla. Työllisyyttä kuvataan tässä työllisten osuudella työikäisestä väestöstä.

Huomio on tarkoituksenmukaista kiinnittää nimenomaan kokonaistyöllisyyden tasoon, sillä esimerkiksi usein ensimmäisenä vertailtavat työttömyysluvut eivät ole sellaisenaan kovin vertailukelpoisia. Avointa työttömyyttä pyritään nimittäin useissa maissa peittämään mm. koulutuksella ja tukityöllistämällä. Edes ILO:n määrittelemällä tavalla laskettuja standardoituja työttömyyslukuja ei voida pitää tässä mielessä täysin yhteismitallisina, ja vielä tätäkin ongelmallisempaa on, ettei mainittuja standardoituja työttömyysasteita ole tilastollisesti laadittu kaikissa aineistoon valituissa maissa.

Tämän ohella on suuria eroja eri yhteiskuntien välillä siinä, miten niissä pyritään tietyn sosiaalisiin ja kulttuurisiin normeihin sekä niitä toteuttavien poliittisiin ja taloudellisiin käytäntöihin joko edistämään tai lannistamaan tiettyjen ihmisryhmien (naisten, nuorten) osallistumista työvoimaan. Tämä vaikuttaa suuresti havaittaviin työttömyyslukuihin, mutta paljastuu nimenomaisesti työllisten osuudessa, joka kuvaa hyvin sitä, miten täydellisesti potentiaalinen työpanos on

¹⁰ Tällaisina voitaisiin nähdä ainakin talouden julkisen kysynnän, reaalisien korkotason ja maan kilpailukyvyyn ja sen kohtaaman vientikysynnän merkitys, sekä tarjontapuolella sosiaali- ja tulopolitiikan ohella erilaiset väestödemografiset tekijät ja muuttoliike.

Taulukko 2. Regressioajojen tulokset

	<u>Malli 1</u>	<u>Malli 2</u>	<u>Malli 3</u>	<u>Malli 4</u>	<u>Malli 5</u>	<u>Malli 6</u>	<u>Malli 7</u>	<u>Malli 8</u>
Korpo	0.027*** (0.010)	-0.054* (0.036)	0.044*** (0.009)	-0.021*** (0.006)	0.004* (0.002)	-0.086*** (0.021)	0.037* (0.022)	
Korpo ²		0.015* (0.009)		0.005*** (0.002)		0.012** (0.005)	-0.008 (0.005)	
Protestant.	0.070** (0.028)	0.117*** (0.033)		-0.011* (0.006)		0.047*** (0.017)	-0.023 (0.018)	-0.037** (0.015)
Sotilasliitto	-3.825** (1.786)	-6.167*** (2.039)	-5.349*** (1.359)					
EU	-3.782** (1.800)						-1.553 (1.183)	
Avoimuus	-0.216*** (0.065)		-0.322*** (0.048)			0.060* (0.037)		
Koulutus			3.322*** (0.675)					
Dispersio			3.129** (1.502)		1.211*** (0.333)	-5.212*** (1.253)		
Tuottavuus			1.706*** (0.462)		0.377*** (0.105)			
Tulonsiirrot					-0.034*** (0.010)			
V. 1973-79						-3.951*** (0.848)		
Inflaatio								-0.286** (0.116)
BKT								-0.942** (0.401)
Työllisyys								0.115* (0.071)
n	34	34	22	34	22	34	34	34
\bar{R}^2	70.3 %	57.9 %	88.5 %	24.2 %	55.8 %	56.0 %	1.3 %	33.0 %
SEE	4.161	5.282	2.472	0.944	0.603	2.448	2.883	2.375
D-W	2.042	1.857	1.634	1.975	1.529	1.721	2.118	1.724
F	0.000	0.000	0.000	0.010	0.001	0.000	0.370 *	0.003

Suluissa kertoimien standardipoikkeamat. Muuttujan Korpo² kerroin esitetty sadalla kerrottuna
 */**/** = kerroin merkitsevä 10/5/1 prosentin merkitsevyydellä.

\bar{R}^2 = korjattu selitysaste, SEE = estimaatin keskivirhe, D-W = Durbin-Watson d-testin arvo,

F = koko mallin F-testin riskitaso kolmen desimaalin tarkkuudella

Selitettävä muuttuja: malleissa 1-3 työllisten osuus työvoimasta %

malleissa 4-5 BKT:n muutos %

malleissa 6 kuluttajahintainflaatio %

malleissa 7-8 vaihtotase/BKT %

hyödynnetty eri maissa. On selvää, että mikäli tavoitteena olisi kattava ennustemalli, tulisi työllisyyden selittämiseen ja ennustamiseen käyttää huomattavasti mikrotasoisempia kansallisia selittäjiä niin työllisyyteen vaikuttavien kysyntätekijöiden kuin tarjontatekijöiden osalta.¹¹ Sosiaalisella korporatismilla ja kansainvälisepoliittisilla riippuvuuksilla on kuitenkin epäsuoraa vaikutusta lähes kaikkiin näihin tekijöihin ja jo tässä työssä tarkastelun alaisiksi rajatuilla muuttujillakin saavutetaan estimoinneissa jopa yllättävän hyvä selityskyky.

Raportoitavissa PNS-estimoinneissa testattiin ensimmäisellä mallilla kaikkien käsiteltävien politiikkamuuttujien yhteisvaikutusta, toisessa mallissa samaan pyrittiin U-hypoteesinomaisella korporatismin parabelinmuotoisella malliin soveltamisella (käyttämällä siis myös sen neliöityä termiä), ja kolmannessa mallissa kaikkien esiteltyn aineistoon sisältyneiden työllisyyden kannalta teoreettisesti mielekkäiden muuttujien joukosta haettiin yksinkertaisin, muuttujien osalta merkitsevä malli askeltavalla regressiolla. Tulokset ilmenevät seuraavan kaikki regressioajat syntetisoivan taulukon tuloksista.

Taulukko 2. Regressioajojen tulokset

¹² Tulos ei riippunut korporatismiin spesifioinnista; esimerkiksi pelkkä käytettyjen tutkimusten osoittamien sijalukujen painottamaton keskiarvo korporatismiin indikaattorina tuotti vastaavan tuloksen

¹³ Myös päinvastaisia tuloksia on esitetty. Aihepiirin kirjallisuudesta ja estimointituloksista hyvä esitys artikkelissa (Macnair ym. 1995).

¹⁴ Mallin virhetermi havaittiin jäännöstarkastelun valossa normaalijakautuneeksi ja vakiovarianssiseksi. Virhetermissä ei DW-testin valossa voida havaita ensimmäisen asteen autokorrelaatiota. Myöskään poikkeikkaus-aikasarja-aineistolle tyypillistä heteroskedastisuutta ei 5 %:n merkitsevyystasolla voitu esim. Breush-Pagan-Godfrey heteroskedastisuustestin avulla todeta ($B-P-G = 6.476 < 11.070$, $df = 5$.)

Vertailevat estimoinnit autokorrelaation eliminoivalta Cochrane-Orcutt -tyyppisellä iteratiivisella menetelmällä tai heteroskedastisuuden suhteen konsistenteilla kovarianssimatriiseilla (Whiten menetelmä) eivät tuotaneet tavallisista PNS-estimaateista merkitsevästi poikkeavia tuloksia.

Ensimmäinen yhtälö, joka sisältää kaikki tässä työssä keskeisimmin testattavaksi asetetut muuttujat, osoittautuu hyvin toimivaksi. Korporatismiin positiivinen yhteys työllisyysasteeseen on erittäin merkitsevä.¹² Samoin protestantismiin vaikutus osoittautuu täysin odotusten mukaisesti positiiviseksi. Vastaavasti kuuluminen sotilasliittoon tai Euroopan Unioniin ja talouden yleinen avoimuus vaikuttavat negatiivisesti havaittuun työllisyyteen. Myös nämä havainnot ovat tilastollisesti merkitseviä ja täysin teorian mukaisia: kuuluminen sotilasliittoon sitoo valtion voimavaroja turvallisuustavoitteisiin, jotka eivät esim. Fagerbergin (1988, 371) esittämien tulosten valossa edistä pitkän ajan työllisyyttä ja talouskasvua.¹³

Euroopan Unionin osalta riippuvuusuhde on epäselvempi, mutta jäsenmaiden syventyvää integraatiota voidaan ainakin keskipitkällä aikavälillä pitää myös työttömyyttä aiheuttavana tekijänä. Myös talouden avoimuus edistää ensisijaisesti kasvutavoitteita, joiden myötä työllisyyden voidaan odottaa jäävän sulkeutuneempia talouksia heikommaksi, joskin maitten välille jää aineistossa moniulotteisia talouden koosta ja rakenteesta johtuvia eroja. Malli 1 osoittautuu myös varsin selitysovoimaiseksi, kokonaisuudessaan tilastollisesti merkitseväksi ja estimoinnin häiriötekijöiden osalta ongelmattomaksi.¹⁴ Täten myöskään estimointimenetelmällä ei havaittu olevan merkittävää vaikutusta tuloksiin¹⁵. Käytetyn kahden eri aikasarjan sijainnin osalta ei mallista ollut dummy-muuttujalla todennettavissa minkäänlaista merkitsevää eroa. Tämän pohjalta aikasarjoja voidaan pitää työllisyyskehityksen osalta hyvin yhtenevinä ja muuttujien merkitystä kumpanakin tarkasteluajanjaksona hyvin samankaltaisena; tämä osoittaa tarkasteltavien muuttujien pysyvän aineiston sisältämän maaryhmän yleisen tarkastelun kannalta

¹⁵ Maximum likelihood-estimointi samoin kuin robusteihin menetelmiin luettavat LAE- ja Jackknife-estimaattorit tuottivat merkitsevyydeltään PNS-estimaattien kanssa yhteneviä tuloksia.

¹⁶ Korporatismiin ja sen toiseen potenssiin korotetun termin välin parittaiskorrelaatio oli 0.975, eli odotetusti erittäin suuri ja siten PNS-estimointitarkkuutta heikentävä.

vuosien mittaan varsin stabiilina.

Vertailun vuoksi pyrittiin mallissa 2 mahdollisen U-muotoisen parabelisen riippuvuuden löytämiseksi korporatismiin ja työllisyyden välillä sovittamaan malliin muuttuja KORPO neliöitynä.¹⁶ KORPO ja sen kvadraattinen termi saivat heikosti tilastollisesti merkitsevät kertoimet (havaittu merkitsevyystaso jäi vielä alle 10 prosentin), mutta termien luotettavuus on jo varsin heikko, eivätkä EU:n ja talouden avoimuuden muuttujat osoittautuneet enää tässä yhteydessä merkitseviksi. Vaikka tätäkin mallia voidaan kokonaisuudessaan pitää hyväksyttävänä, se vaikuttaa kuitenkin luotettavuudeltaan edellistä heikommalta. Yksinkertaisuutensa ja protestantismiin ja sotilasliittoutumisen osalta merkitsevien kertoimiensa ansiosta sitä voidaan kuitenkin pitää vertailukelpoisena vaihtoehtoisena lähestymistapana korporatismiin ja työllisyyden yhteyteen muiden muuttujien tarkastelun osana. Tässä mielessä tulokset vastaavat niitä havaintoja eri tutkimuksissa, joista toisissa on saatu tukea U-hypoteesille (mainittu Calmfors - Driffill 1988 ja mm. Heitger 1987) ja toisissa tämä hypoteesi on jouduttu hylkäämään (Crepaz 1992).

Kolmannessa mallissa haettiin kaikkien käytettyjen muuttujien parista yksinkertaisinta selitysvoimaisinta mallia, jossa muuttujien välinen korrelaatio jäisi hyväksyttävän alhaiseksi. Askeltavalla regressiolla päädyttiin hyvin selitysvoimaiseen malliin, jossa kaikki selittäjät ovat tilastollisesti hyvin merkitseviä. Tässä yhteydessä korporatismiin positiivinen vaikutus sai jälleen lineaarimuotoisen riippuvuuden. Sotilasliittoutuminen ja talouden vientiriippuvuus saivat jälleen odotetun suuntaiset kertoimet, mutta EU:n negatiivisesta ja hieman yllättäen myöskään protestantismiin positiivisesta vaikutuksesta ei enää saatu merkitsevää kerrointa. Sen sijaan panostus väestön koulutustasoon, palkkaerojen kasvu ja työn tuottavuuden kasvu saivat kaikki

odotetut positiiviset kertoimet suhteessa työllisyyteen. Havaintojen luotettavuus on kuitenkin jossain määrin heikompi, koska puuttuvien tuottavuuslukujen vuoksi tähän malliin sisältyi vain 22 havaintoa.

Työllisyyismallien (mallit 1-3) mallispesifikaation onnistumista testattiin myös Ramseyen RESET-testillä (Regression Specification Error Test). Mikään testin suorittamista mallien uudelleenspesifioinneista ei saanut tilastollisesti merkitsevää arvoa. Tältä pohjalta voidaan uskoa, ettei malleihin sisältyneistä yhtälöistä puutu tärkeitä selittäjiä ja että myös mallien funktiomuoto on oikea.

Taloudellisen kehityksen estimoinnit

Korporatismi ja BKT:n kehitys

Seuraava askel on tutkia onko korporatistisin toimintaproseduurein ylläpidetty korkea työllisyys siinä mielessä keinotekoista, että se rapauttaa taloudellista menestystä ajan oloon. Selkeä ja ehkä kaikkein kattavin mittari on reaalisen bruttokansantuotteen kasvunopeus¹⁷, jota tarkastellaan tässä ensimmäiseksi.

On olemassa useita kriittisiä näkemyksiä siitä, että keskitetty palkkaneuvottelujärjestelmä voi johtaa kilpailukyvyyn heikkenemiseen ja liian suureen julkiseen sektoriin, mikäli reaali-palkkojen kehitys ylittää tuottavuuden kehityksen ja julkinen sektori toimii viime kädessä työllisyyden takaajana. Tämän kaltaiset uhat ovat teoreettisesti perusteltuja, mutta estimointitulokset eivät vahvista niitä todeksi. Kuten edellä, ensimmäisessä vaiheessa malliin pyrittiin sovittamaan kaikki pääasiallisina pidetyt muuttujat (malli 4). Toisessa mallissa laadittiin kaikkien tässä aineistossa käytössä olevien, BKT:n kasvun kannalta relevanttien, merkitseväksi havaittujen ja selityskyvyltään malliin olennaisesti kuuluvien muuttujien joukosta mahdollisimman selityskykyinen malli (malli 5). Tulokset ilmenevät taulukon 2 vastaavista sarakkeista.

Mallin 4 estimoinneissa todettiin korporatismille merkitsevä U-hypoteesin muotoinen riippuvuus, muista muuttujista ainoastaan protestantismille havaittiin kohtuullinen negatiivinen merkitsevyys. Mallin selityskyky jää

¹⁷ Suure mittaa hintakehityksestä puhdistettua vo-lyymimääräistä kasvua erikseen kussakin tarkastelumaassa. Täten esimerkiksi äkilliset valuuttakurssimuutokset eivät ole heijastuneet käytettyyn mittariin.

kuitenkin heikoksi, poikkeama toteutuneesta kasvunopeudesta jää lähes prosenttiyksikön suuruiseksi (SEE = 0.944). Malli 5 löytää korporatismille positiivisen kasvuvaikutuksen, mutta painottuu muihin tekijöihin: palkkahajonnan kasvu ja tuottavuuden lisääntyminen kasvattavat tämän mukaan kansantuotetta, sen sijaan korkea työttömyys-turva heikentää sitä.

Havainnot korporatismiin positiivisesta yhteydestä pitkän aikavälin kasvuun ovat tämän työn tavoitteiden osalta tärkeitä. Näiden estimointien valossa korporatismilla ylläpidetty korkea työllisyys ei ole heikentänyt taloudellista kasvua, vaan on päinvastoin muiden muuttujien vaikutuksen huomioiden ollut siihen positiivisessa yhteydessä. Yleisesti tulonjakoliittoutumien kasvua heikentävästä vaikutuksesta on saatu ristiriitaisia empiirisiä tuloksia. Olsonin hypoteesin pohjalta organisaatioteoreettisia tarkasteluja tehneen Choin (1983) mukaan liittoutumien lisääntyminen hidastaa kasvua; sen sijaan esimerkiksi McCullumin - Blaisin (1987) ja Nardinellin ym. (1987) tarkasteluissa tällaista vaikutusta ei ollut havaittavissa. Valtiotason korporatismista havaitut vaikutukset ovat kuitenkin yleensä vastanneet tässä esitettyjä U-hypoteesin mukaisia arvioita.

Korporatismi ja inflaatio

Eräänä korporatistisen järjestelmän "perussynneistä" on perinteisesti pidetty siihen nojautuvien talouksien alttiutta inflaatioon. Korkean työllisyyden ollessa prioriteettilistalla etusijalla pitkän tähtäimen taloudelliseen vakauteen nähden, on vähemmän markkinaehtoisesti toimivilla korporatistisilla työmarkkinoilla nähty todennäköisemmäksi se, että työllisyyden sijasta suhdannevaihtelujen vaatima jousto ja sopeutuminen tapahtuu talouden muilla osa-alueilla, kuten hinnoissa ja viime kädessä valuuttakurssissa. Kuluttajahintojen nousuvauhdilla kuvatun inflaation estimoinnissa ainoaksi selityskyvyltään merkittäväksi malliksi nousi taulukossa 2 esitetty inflaation kannalta merkittäväksi havaittuja muuttujia hyödyntävä malli numero 6.

Estimoinnissa korporatismi sai jälleen U-muotoisen merkittävän riippuvuuden, mutta

tässä yhteydessä se merkitsee siis, että sekä hyvin heikosti että hyvin voimakkaasti korporatiiviset maat ovat osoittaneet nopeaa inflaatiokehitystä. Korporatismiin hyvydestä taloudellisena ohjausjärjestelmänä tämä kertoo kuitenkin hyvin vähän, sille yleensä inflaatio voidaan nähdä pikemminkin oireena nopeasti kasvavasta taloudesta, eikä niinkään keskeisenä muuttujana, johon korporatiiviset toimijat pyrkisivät olennaisesti vaikuttamaan.

Tietty Phillips-hypoteesin mukainen käänteinen riippuvuus voidaan havaita vertailtaessa tulosta työllisyyden estimointiin sekä myös suhteessa edelliseen BKT-estimointiin, jossa korporatismi sai samanlaisen U-muotoisen sellittäjän mallissa 4. Muista mallin muuttujista on todettavissa, että ne vastaavat täysin teoreettisia odotuksia. Protestantismi on valtauskonto maissa, joissa inflaatio on perinteisesti ollut useita vertailumaita nopeampaa. Samoin talouden avoimuus on yhteydessä inflaation siirtymiseen maasta toiseen, ja täysin luonteva syy inflaatioisykliin suurempaan volatilitettiin suhteessa suurempiin, suljetumpiin talouksiin. Myös palkkahajonta osoittautui tässä tarkastelussa merkittäväksi negatiiviseksi tekijäksi suhteessa inflaatioon. Palkkahajonta on yleensä suurempaa suurimmissa kansantalouksissa ja mahdollisesti yhteydessä muihin aineiston muuttujiin kuten korporatismiin tai vientialttiuteen, mutta on täysin luontevaa löytää sille itsenäinen merkitys tietynlaisen rahailluusion ehkäisemisessä ja korostetun tasaiselle tulonjolle ominaisen kysyntäinflaation torjumisessa.

Inflaation selitysmalli oli tarkasteltavista estimoinneista ainoa, jossa myös muuttuja VUO-DET 1973-79 sai merkittävän kertoimen, implikoiden, että inflaatiokehitys poikkesi aikaisemmassa aikasarjassa merkittävästi jälkimmäisestä. Öljykriisien vaikutuksesta keskimääräisesti olennaisesti nopeampi inflaatiovauhti vuosien 1973-79 aineistossa on syy rakenteelliseen eroon, joka inflaatiotarkastelussa erot-

¹⁸ Jaksottainen Chown testi vahvisti, ettei aineiston muutoin kahtia jakanutta rakenne-eroa ollut dummy-muuttujan sisältäneestä mallista enää havaittavissa.

	Korpo	Pro- test.	Sot. liitto	EU	Avoi- uus	Kou- lutus	Dis- persio	Tulon- siirrot
Korpo	1.000							
Protestantismi	0.522	1.000						
Sotilasliitto	-0.171	0.024	1.000					
EU	-0.021	-0.306	0.350	1.000				
Avoimuus	0.474	-0.006	-0.044	0.368	1.000			
Koulutus	0.262	0.364	0.074	-0.132	0.222	1.000		
Dispersio	-0.757	-0.191	0.101	-0.237	-0.457	0.027	1.000	
Tulonsiirrot	0.379	0.196	0.257	0.333	0.559	0.411	-0.274	1.000

Taulukko 3. Selittävien muuttujien parittaiskorrelaatiot

taa aikasarjat toisistaan. Dummy-muuttujalla kyetään ainoan vakiotermin sijasta tavoittamaan tämä ero niin, että muiden muuttujien kerroinparametreja voidaan tältä osin pitää luotettavina.¹⁸ Myös mallin selitysvoimaa voidaan pitää muuttujien merkityksen todentamisen kannalta täysin riittävänä, joskin inflaation selittämiseen jää yli kahden prosenttiyksikön virhemarginaali.

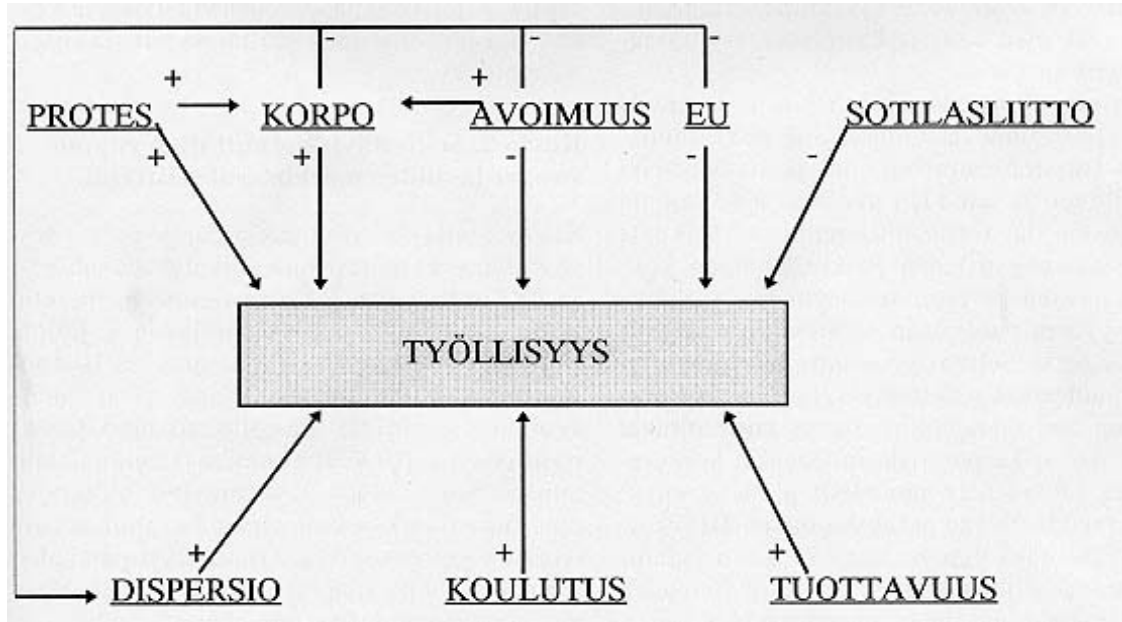
Korporatismi ja vaihtotase

Seuraava mielekäs tarkastelukohde on maiden ulkomaista nettovelkaantumista kuvaava vaihtotase, joka on perinteisesti yhteismitallinen ja kattava keino arvioida kansantalouden pitkän aikavälin kehityksen tasapainoisuutta. Mikäli korkeaa työllisyyttä haluttaisiin ylläpitää tietyssä mielessä keinotekoisesti, olisi tämä mahdollista talouden jatkuvalla velkaantumisella, jossa etenkin julkisen sektorin rakenteellisella vajeella pyrittäisiin siirtämään talouden tasapaino-ongelmia epämääräiseen tulevaisuuteen. Tämän kaltaista talouspolitiikkaa voitaisiin jälleen pitää jossain määrin todennäköisempänä suureen sosiaaliseksiin ja laajaan

julkiseen tuotantoon enemmän nojautuvissa korporatistisen järjestelmän maiden työmarkkinatoiminnassa. Vaihtotasetta on aineistossa tarkasteltu malleilla 7 ja 8.

Mallin 7 osoittamia sinänsä mielenkiintoisia tuloksia ei voida pitää enää koko mallin osalta tilastollisesti merkitsevinä, sillä mallin F-testissä havaittu riskitaso (37 %) nousee jo yli kaikkien hyväksyttävänä pidettävien rajojen. Tulokset kuitenkin antavat aiheutta olettaa, että korporatismi saisi tässä tapauksessa alaspäin aukeavan parabelin mukaisen riippuvuuden suhteessa vaihtotaseeseen (kvadraattinen termi tällä kertaa negatiivinen), ja vaihtotaseen alijäämä olisi siten ominaisempaa heikosti ja voimakkaasti korporatiivisille maille. Tulos korporatismiin suhteesta on siten päinvastainen suhteessa aikaisempiin työllisyyttä, BKT:n kasvua ja inflaatiota kuvanneisiin tarkasteluihin. Tulos on jälleen teoreettisesti johdonmukainen, sillä nopeasti kasvaville talouksille, joissa työllisyys ja BKT kehittyvät myönteisesti voidaan inflaation ohella nähdä tyypilliseksi juuri vaihtotaseen alijäämäisyys.

Vaihtotaseen kehitys voidaan nähdä pikem-

Kuvio 1. Työllisyysasteen selittäminen

minkin sekä seurauksena että toisaalta rajoittavana tekijänä, jonka puitteissa korporatiivinen (kuten puhtaasti markkinaehtoinenkin) etujen yhteensovittaminen ja talouspolitiikka tapahtuu eikä niinkään tavoitteena, johon korporatismilla yritettäisiin vaikuttaa. Regressiossa protestanttisissa ja EU-maissa havaittu negatiivinen piirre voidaankin nähdä kääntöpuolena kasvua painottaneesta politiikasta, jossa vaihtotaseen tasapaino on nähty vähemmän keskeisenä muihin politiikatavoitteisiin nähden.

Ei olekaan yllätys, että käytettäessä myös muita muuttujia mallissa 8, tehokas malli rakentuu makrokehitystä kuvaaviin muuttujiin ja korporatismiin vaikutus ei osoittaudu enää mer-

kitseväksi. Tulosten valossa vaihtotaseen ja aineistossa käsiteltyjen politiikkamuuttujien tilastollisen yhteyden todentaminen ei siis enää luotettavasti onnistu. Havainto korporatismiin U-muotoisuuden käänteisestä riippuvuudesta suhteutettuna edellisiin regressioyhtälöihin oli kuitenkin mielenkiintoinen ja nähtävissä johdonmukaisena seurauksena nopeaan talouskasvuun keskittyneestä talouspolitiikasta, joka seuraa Skandinavian maissa korporatiivisesta tavoitteenasettelusta ja Pohjois-Amerikassa tehokkaista markkinoista sekä nopeasta velkaantumisesta.

Yhteenveto estimointituloksista

Lopuksi on tarkoituksena vetää graafisesti yhteen kaikki regressioinneissa havaitut riippuvuudet sekä huomioida myös keskeisten *selittävien* muuttujien väliset korrelaatiot. Suoritetuissa estimoinneissa voimakkaasti keskinäiskorreloituneet selittävät muuttujat eliminoitiin mallista askeltaavalla regressioanalyysillä. Tällä pyrittiin estämään se, että selittäjäryhmän multikollinearisuus nousisi haitalliselle tasolle. Tässä onnistuttiinkin tyydyttävästi.¹⁹ Vertailevat estimoinnit harjaestimointimenetelmällä (rid-

¹⁹ Mallin selittäjien X'X -matriisin ominaisarvoihin (eigen values) perustuva laatuindeksi osoitti haitallisen suurta multikollinearisuutta (arvo » 30) vain malleissa, joihin sisältyi korporatismiin kanssa voimakkaasti korreloitunut palkkahajontamuuttuja DISPERSIO, sekä vasteita selittäjinä käytävissä mallissa 8. Koska PNS-estimaattori on kollinearisuudesta huolimatta BLU-estimaattori ja parametristimaattien t-arvot vääristyvät sen seurauksena alaspäin, ei kohtalaisellakaan multikollinearisuudella ole haitallisia vaikutuksia työssä todettuihin riippuvuustuloksiin.

ge regression) eivät etumerkeiltään eronneet PNS-tuloksista. Myös tämän perusteella tuloksia voidaan pitää luotettavina. Taulukko 3 (ks. edellinen sivu) esittää selittävien muuttujien väliset korrelaatiokertoimet.

Selittävien muuttujien parittaiskorrelaatiot

Havaittavissa määrin merkityksellisenä on pidetty yli 35 prosentin parittaiskorrelaatiota, jolla tasolla muuttujien riippuvuuden todennäköisyysvertailu alitti kriittisenä pidetyn viiden prosentin Bartlettin χ^2 -testin riippumattomuustodennäköisyyden. Tähän yltäneet korrelaatiot on merkitty taulukkoon vahvennetulla tekstillä. Vertailut Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimiin eivät eronneet tässä merkittäväksi havaituista Pearson-korrelaatioista.

Muuttujien välinen kausalisuus ei ole pääteltävissä pelkkien korrelaatiokertoimien pohjalta. Koska tarkastellun prosessin kokonaisvaltaisemman ymmärtämisen kannalta myös muuttujien välisten kausalisuhteiden mieltäminen olisi kuitenkin tärkeää, on ne pyritty hahmottamaan yksinomaan teoreettisen mielekkyyden perusteella. Täten työssä on tultu esimerkiksi korporatismiin ja protestantismiin positiivisen korrelaation (0.522) pohjalta siihen tulokseen, että

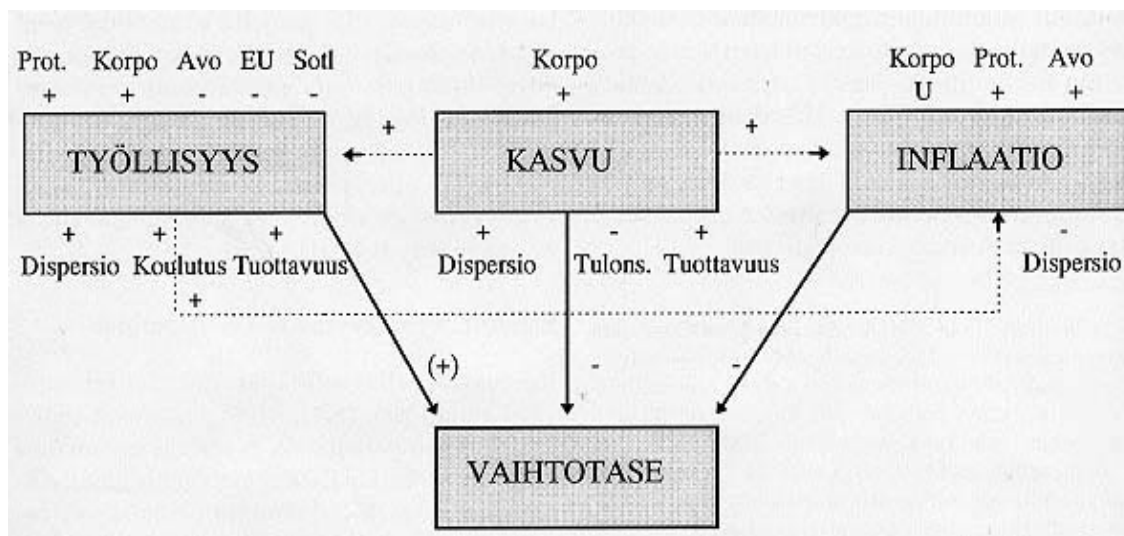
protestantismi lisää taipumusta korporatismiin, mutta päinvastainen vaikutus ei ole teoreettisesti mielekäs. Tulkinallisesti selkeän esityksen aikaansaamiseksi tarkastellaan ensimmäiseksi työllisyysasteen selittämistä, johon käsiteltyjen muuttujien päähuomio on alusta alkaen pyritty keskittämään.

Kuvio 1. Työllisyysasteen selittäminen

Kuviossa 1 (yllä) selittäjien yhteydet selitettävään muuttuun (työllisyys) perustuvat suoritettuihin regressioajoihin ja selittävien muuttujien väliset keskinäisriippuvuudet niiden työllisyyden suhteen laskettuihin osittaiskorrelaatiokertoimiin. Osittaiskorrelaatiot vastasivat parittaiskorrelaatioita muiden muuttujien paitsi EU:n osalta, jonka positiiviset korrelaatiot taloudelliseen avoimuuteen ja sotilasliittoutumiseen eivät enää tässä tarkastelussa osoittautuneet merkittäviksi.

Kuviosta ilmenevät ensinnäkin ne regressioissa raportoidut havainnot, että protestantismiin ja korporatismiin vaikutus työllisyyteen on positiivinen ja talouden avoimuuden, unionin jäsenyyden ja sotilasliittoutumisen vaikutus puolestaan negatiivinen. Palkkahajonnan, koulutuspanosten ja työn tuottavuuden vaikutus työllisyyteen puolestaan osoittautui loogisesti

Kuvio 2. Selitettävien muuttujien riippuvuudet ja niiden merkittävät selittäjät

positiiviseksi. Selittävien muuttujien yhteyksistä on puolestaan todettavissa, että sekä protestantismi että talouden avoimuus korreloivat positiivisesti korporatismiin. Lisäksi korporatismilla, talouden avoimuudella ja EU-jäsenyydellä näyttää olevan palkkahajontaa (DISPERSIO) vähentävä yhteys; korporatismiin painottama taloudellinen egalitarismi ja avoimuuden sekä integraation suhdanteita kärjistävän vaikutuksen edellyttämä sosiaalinen koheesio vaikuttavat selittävän nämä havainnot.

Lopuksi kuviossa 1 suoritettu työllisyyden tarkastelu voidaan liittää muiden selitettävien muuttujien yhteyteen. Kuviossa 2 tarkastellaan sekä työllisyyden, taloudellisen kasvun, kuluttajahintainflaation että vaihtotaseen selitysmalleja ja näiden muuttujien yhteyttä toisiinsa. Kunkin makromuuttujan yhteyteen on liitetty niiden estimoinneissa merkittäviksi havaitut selittäjät, toistamatta kuitenkaan kuvion selkeyden takaamiseksi enää selittäjien välisiä keskinäisyhteyksiä.

Kuvio 2. Selitettävien muuttujien riippuvuudet ja niiden merkittävät selittäjät

Kuvio 2 (alla) toistaa regressioajojen yhteydessä havaitut korporatismiin vaikutukset suhteessa BKT:n kasvuun, jolloin vaikutus osoitautui positiiviseksi sekä suhteessa inflaatioon, jolloin merkittävässä mallissa riippuvuus oli U-muotoinen. Samaten protestantismi ja talouden avoimuus osoittivat tilastollisesti merkittävää positiivista riippuvuutta suhteessa kuluttajahintainflaatioon. Myös täydentävinä pidettyjen muuttujien vaikutukset olivat havaituilta osin teoriaan yhteensopivia: esimerkiksi palkkahajonnan kasvu parantaa työllisyyttä ja talouskasvua ja vähentää inflaatiota.

Selitettävien muuttujien keskinäisvaikutuksista havaittiin regressioanalyysillä, että vaihtotasetta kyettiin tehokkaasti selittämään työllisyydellä, kasvulla ja inflaatiolla. Työllisyyden suhteesta vaihtotaseeseen havaittu positiivinen kerroinparametri vaikuttaa ensinäkemältä oudolta, sillä yleensä korkean työllisyyden katsotaan palkkasumman kasvun kautta lisäävän mm. kulutus- ja investointihyödykkeiden sekä pääoman tuontia

ja näin heikentävän vaihtotasetta. On kuitenkin syytä huomioida että työllisyysmuuttuja ei mittaa työllisyyden muutosta ajassa vaan keskimääräistä kunakin tarkasteluvuotena vallinnutta työllisyyden tasoa. Positiivinen kerroin selittyykin pitkälti sillä, että aineistoon sisältyy muutamia maita, jotka ovat samanaikaisesti kärsineet suuresta vaihtotaseen vajeesta ja matalasta työllisyyden tasosta.

Aineiston voidaankin nähdä antavan tiettyä tukea näkemykselle, että talouden samanaikainen sisäinen ja ulkoinen tasapaino ei ole mitenkään epärealistinen pyrkimys vaan täysin johdonmukainen tehokkaalla ja harmonisella yhteiskunta- ja talouspolitiikalla tavoiteltava tilanne, johon perusrakenteeltaan terveillä talouksilla on mahdollisuus yltää. Muiden kuin vaihtotaseen osalta ei selitettävien muuttujien välille saatu regressioinneissa tilastollisesti merkittäviä riippuvuuksia.

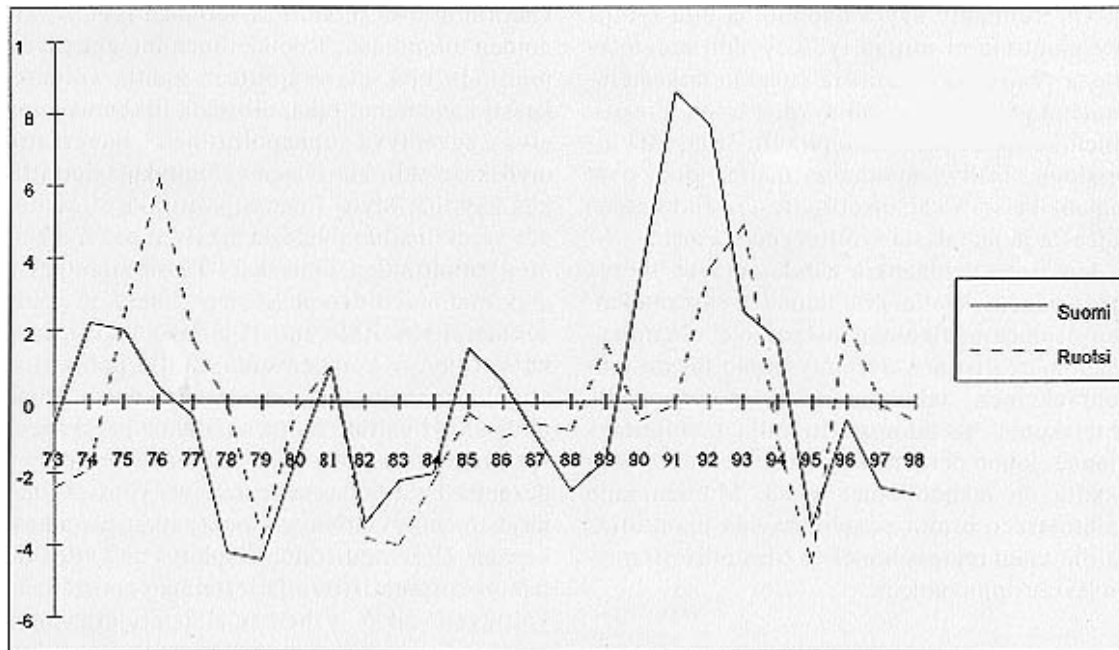
Kehitys 90-luvulla

Arvioitaessa korporatismiin ja hyvinvointivaltion tulevaisuuden näkymiä voidaan todeta, että kuluvalle vuosikymmenellä on tapahtunut pysyvä muutos keskusjärjestöjen vaikutusvallassa suhteessa keskitetyn makrotaloudellisen päätöksenteon määrittelyyn, ammattiliittojen asemassa suhteessa työnantajiin ja laajan sosiaaliturvan merkityksessä kansalaisten hyvinvointiin (ks. Dore 1990).

Keskeinen syy kansallisvaltiopohjaisen korporatiivisen toimintamallin muutoksessa ja todennäköisessä rapautumisessa on ollut lisääntyvässä taloudellisessa integroitumisessa maailmantalouden asettamiin rajoitteisiin. Kansallisesti edistetyt kasvustrategiat eivät välttämättä ole enää toimivia tilanteessa, jossa valtion ja järjestöjen päätöksentekojärjestelmät ja vaikutusvalta ovat olennaisesti kaventuneet. Euroopan integraatio on muuttamassa päätöksentekuelinten valtasuhteita kohti ylikansallista korporatiivista pluralismia, jossa vaikuttaminen tapahtuu yhä enemmän *ad hoc*-pohjalta lobbaamisen sekä mielipidevaikuttamisen kautta ja keskittyy kansallisen työmarkkinatoiminnan sijasta monikansallisiin elimiin vaikuttamiseen (Streeck - Schmitter 1991).

Integraation merkityksestä on Pekkarinen

Kuvio 3. Ansiotason nousun ja BKT:n muutoksen erotus vuosina 1973-1998e

(1990, 49-51) todennut, että sen myötä julkisen vallan mahdollisuudet taloudellisiin interventioihin ovat pitkälti rajautuneet työmarkkinoiden toimintaan. Taloudellinen integraatio on nimittäin maksutaserajoitteen kautta voimakkaasti kaventanut rahapoliittista liikkumavaraa eikä syventyvä rahapoliittinen integraatio myöskään salli aktiivisen valuuttakurssipolitiikan käyttöä. Myös finanssipolitiikka on joutunut verokilpailun johdosta aikaisempaa tiukempien rajoitteiden alaiseksi. Tässä tilanteessa makrotaloudellinen palkkojen säätely on noussut merkitykseltään entistä tärkeämmäksi, koska sen täytyy kompensoida muilla politiikka-alueilla menetettyjä toimintavapauksia. Tämä on lisännyt valtion halua osallistua palkkaneuvotteluihin, samoin kuin palkkaneuvottelujen desentralisoitumisesta seurannut työmarkkinajärjestöjen kyvyttömyys sopia ratkaisuisista keskenään. Desentralisoitumiskehitys on kuitenkin tehnyt korporatistisen järjestelmän entistä haavoittuvammaksi vähentämällä etujärjestöjen autonomiaa ja siirtämällä vastuun konfliktikontrollista pois etujärjestöjen välisestä kentästä hallituksen ja etujärjestöjen väliseksi sekä etujärjestöjen

sisäiseksi toiminnaksi.

Euroopan integraation ja lisääntyvän maailmanlaajuisen vapaakaupan ohella on etenkin eurooppalaisen talouskehityksen toimintaympäristöön voimakkaasti vaikuttamassa Itä-Euroopan markkinatalouskehitys. Sen myötä työvoimavaltaista yritystoimintaa tulee edelleen siirtymään Itä-Eurooppaan ja Itä-Euroopasta tulee työvoimaa Länsi-Eurooppaan. Tämän seurauksena eri ammattiliittojen väliset eturistiriidat tulevat voimistumaan. Lisäksi teollisen vallankumouksen seurauksena tuotantotavat ovat muuttumassa yhä pääomavaltaisemmiksi ja myös palveluelinkeinot automatisoituvat. Samalla yrityskulttuuri uudistuu siten, että pienyritysjyyden merkitys nousee ja yritysten välille kehittyy aikaisempaa monipuolisempia yhteistyöverkostoja. Tämä vaikuttaa olennaisesti työsuhteiden muotoon ja työmarkkinajärjestöjen rooliin työehtojen sääntelijänä. (Paloheimo 1994, 98-99).

Kuluvan vuosikymmenen kehitys jätettiin edellä olleen regressiotarkastelun ulkopuolelle ensinnäkin siksi, että näin oli mahdollista tehdä ylisuhdanteisia vertailuja aineiston maiden

kesken. Viime vuosina Pohjois-Amerikan talou-det ovat olleet suhdannekierrossa Eurooppaa jopa kaksi vuotta edellä (vrt. OECD 1995, 174,176), ja tämä saattaisi vääristää vertailua maiden välillä. Toiseksi Skandinavian maista ovat etenkin Suomi ja Ruotsi joutuneet talouden sisäisen ylikuumenemisen ja epäedullisten ulkoisten tekijöiden vuoksi rauhan aikana ennenkoke-mattoman ankaraan lamaan, jonka myötä työllisten osuus on vähentynyt 10-15 prosent-tiysikköä. Maiden työllisyyden ja talouskas-vun nykyarvojen sisäistäminen edellä suoritettuihin korporatismiin suhteen stationaa-risiin vertailuihin ei kuitenkaan olisi perustel-tua, sillä juuri Suomi ja Ruotsi kokivat 1990-luvun alkuvuosina suuria muutoksia myös so-velletuissa työmarkkinakäytännöissä: voidaan nimittäin nähdä, että molemmissa maissa luo-vuttiin kolmikantaisesta korporatiivisesta palk-kojen määrittelystä vuosien 1991-1994 ajaksi.

Olli Rehn tulee väitöskirjassaan (1995, 179-190, 262-272) pitkälti juuri Suomen ja Ruot-sin 1990-luvulla toteutuneen talouskehityksen perusteella siihen tulokseen, että korporatismi on ollut vain hyvien aikojen jakopolitiikkaa, joka on epäonnistunut talouden tasapainotta-misessa vakavan talouslaman aikana. Tähän on tietyn osin helppo yhtyä, mutta huomioitaessa korporatismiin asteessa samanaikaisesti tapahtunut muutos, kehitys noudattaisi U-käyrä -ajattelua, sillä molempien maiden korporatiivisuusaste laski hyvinkin keskimääräiselle tasolle samaan aikaan kun niiden työllisyystaso ja talouskasvu romahtivat.

Laajempaa ylisuhdanteista perspektiiviä asi-aan saadaan kuitenkin tarkastelemalla diffe-renssimuodossa maiden palkkakehitystä suhteessa BKT:n kehitykseen. Kuvio 4 esittää yksityisen sektorin palkkojen nimellisen vuosimuutoksen ja BKT:n nimellisen muutoksen erotuksen vuosilta 1973-1998 (1996 = ennakkotieto, 1997-98 = ennuste; OECD 1996). Erotuksen jäädessä negatiiviseksi ansiotaso on kasvanut kokonais-tuotantoa hitaammin ja ansiokehitys on tässä mielessä kontribuoinut työllisyyden kasvuun yritysten potentiaalisten voittomarginaalien kasvun kautta.

Kuvio 3. Ansiotason nousun ja BKT:n muutoksen erotus vuosina 1973-1998e

Kuviossa ansiotaso on ensimmäisen kerran noussut huomattavasti BKT:a nopeammin Ruotsissa vuosien 1975-76 aikana, jolloin en-simmäisen öljykriisin aiheuttamat inflaatiopaineet purkautuivat ylisuureen palkkaratkaisuun, jonka myötä nimellispalkat kasvoivat kahden vuoden aikana 39,9 prosenttia. Myös Suomessa palkkakehitys ylitti tuolloin kansantuotteen kasvun.

Ansiotaso kehittyi tämän jälkeen maltillisesti 1990-luvulle asti, joskin etenkin Suomen vuosien 1987-89 kehitys vaikuttaa todellista paremmalta ylikuumentuneen talouden aiheuttaman näennäisen suuren BKT:n kasvun johdosta. Kahdeksankymmentäluvun lopulla molemmissa maissa kylvettiinkin myös palk-kakehityksen osalta epäonnistuneella suhdannepolitiikalla siemenet sille lamalle, joka iski molempiin maihin 1990-luvun alussa. Hallitusten vaihdosten myötä molemmissa maissa siirryttiin perinteisestä korporatiivisesta neuvottelukulttuurista eräänlaiseen sosio-liberaaliin korporatismiin (Rehn 1995, 85) vuosiksi 1991-94 Suomessa ja 1990-94 Ruotsissa, palkkojenmäärittelyn ta-pahtuessa tällöin liittotasoisesti.

Kuvion pohjalta voidaan järjestelmäeroista vetää ainakin seuraavanlaisia johtopäätöksiä. Ensinnäkin neuvottelujärjestelmän vaikutus suhteellistuu muihin sitä merkittävimpiin te-kijöihin. Ruotsin vuosien 1975-76 kehitys osoittaa, että korporatiivisuuden asteesta riip-pumatta virheellisiin ennusteisiin ja väärin ratkaisuihin ajautuminen on mahdollista kaikilla työmarkkinajärjestelmillä.

Toiseksi palkkoja voidaan pääosin pitää alaspäin joustamattomina ja palkkaratkaisut ovat myös yleensä olleet monivuotisia. Tämän johdosta kuviossa mitattu suhde seuraa suh-danteita; lamatilanteessa palkankorotukset vai-kuttavat säännönmukaisesti liian korkeilta suh-teessa kansantuotokseen. Mainittua yhdeksän-kymmentäluvun alkua voidaan kuitenkin kva-litatiivisesti tarkastella korporatiivisuudesta ir-tiotonaikana ja toteutunut tulos ei vaikuta ainakaan seitsemänkymmentäluvun puoliväliä paremmalta, pikemminkin päinvastoin. Konkreettisin kuviosta hyvin ilmenevä

kotimainen esimerkki tästä on Suomen tilanne syksyiltä 1991, jolloin pyrkimys keskitettyyn palkkoja suhdannepoliittisesti alentavaan tupoon kaatui, ja seurauksena oli suurdevalvaatio ja liittotasoinen palkkaneuvottelukierros. Tällöin vuosien 1991-92 aikana ansiotaso nousi 8,6 prosenttia, samaan aikaan kun reaalin BKT putosi 10,7 prosenttia. Todellisuutta yksinkertaistetaan huomattavasti mikäli työllisyyttä pidetään vain palkkojen määräämänä, mutta on selvää että toteutuneen kaltainen monopolistinen palkkojenmäärittely johti osaltaan suurtyöttömyyden pahenemiseen.

Johtopäätökset

Tulosten perusteella voidaan nähdä, että tavoiteltu työllisyyden tason selittäminen käytetyillä muuttujilla onnistuu mallilla 1 erittäin hyvin. Korporatismiin keskeisin työvoimamarkkinoiden tasapainoon liittyvä tavoite, työllisyyden tason ylläpitäminen korkeana nopeasta reaali-palkkakehityksestä huolimatta, on 1970-80-luvuilla tämän aineiston perusteella toteutunut. Korporatismiin positiivinen työllisyysvaikutus yhdessä kansainvälisten muuttujien erisuuntaisten vaikutusten yhteydessä sai vahvaa tilastollista tukea ja näinkin yleisen tason malliksi myös havaintojen selityskykyä voidaan pitää hyväksyttävän korkeana.

Korporatismiin ja kansainvälispoliittisten riippuvuuksien relevanssi kansallisen toimintaympäristön muokkaamisessa ja kansallisesti mahdollisten sovellusten toimeenpanossa tuli siten asetetuissa, joskin varsin pelkistetyissä puitteissa todistetuksi. Tämä antaa aiheen vastaavanlaisten poliittislaatuisten muuttujien huomioimiseen myös puhtaasti talouskehitystä tarkastelevissa tutkimuksissa.

Selitettäessä muita tekijöitä kuin työllisten tasoa työvoimasta tuli korporatismiin kasvupoliittikkaa korostava positiivinen vaikutus kokonaiskasvuun, sekä toisaalta inflatoiva ja nettovelkaantumista edistävä riippuvuus esille, mutta nämä piirteet voidaan myös nähdä toissijaisina, työvoimamarkkinoiden ja kasvun yhteydestä seuraavina ulkoisvaikutuksina: U-muotoinen riippuvuus osoitti samojen piirteiden vallitsevan myös vahvasti

markkinaehtoisilla työmarkkinoilla hyvin alhaisen korporatismi-indeksin omaavissa talouksissa.

U-hypoteesi työllisyyden ja korporatismiin välillä jouduttiin tässä työssä hylkäämään, mutta edellä mainitun valossa tämä on seurausta siitä, minkä tyyppisellä mallilla estimointeja suoritetaan: U-muotoisuus on riippuvaista niistä tekijöistä, joihin korporatiivinen tai markkinaehtoinen etujen yhteensovittaminen keskittyy. Nopea talouskasvu ja pitkällä aikavälillä sen määräämä korkea työllisyys ja nopea ansiokasvutavoitteita, joihin voidaan päästä vaihtoehtoisilla menetelmillä. Painopisteinä ovat tällöin tietystä mielessä joko palkkasumman maksimointi tai sosiaalisilla pyrkimyksillä tietyn normitason maksimointi. Estimointitulokset toisaalta tukivat intuitiivista U-muotoista riippuvuutta siinä mielessä, että liittotasoinen, ulkoisvaikutuksia huomioonottamaton palkanmäärittely johti keskikorporatiivisissa maissa sekä heikkoon työllisyyden että talouskasvun tasoon. Tilastolliselta muodoltaan korporatismi havaittiin kuitenkin tehokkaammaksi sijoittaa tähän malliin lineaarisena, jolloin sen kerroin oli kaikilla tasoilla positiivinen.

Kansainvälisen tason muuttujista mielenkiintoisimpia olivat esimerkiksi havainnot protestantismiin positiivisesta yhteydestä työllisyyteen ja vastaavasti negatiivisesta vaikutuksesta kasvuun, hintavakauteen ja ulkomaiseen velkaantumiseen. Vaikka onkin luultavaa, että selittävät tekijät löytyvät pääasiassa muista protestantisille maille tyypillisistä tekijöistä, voidaan myös olettaa aatteellisen eron suhteessa katolisissa maissa vallitsevaan asenteeseen velanottoa ja ylisukupolvista oikeudenmukaisuutta kohti nousevan esille tämän muuttujan myötä. Lisäksi todettiin mm. että palkkahajonnan ja työttömyyskorvausten merkitys makrotaloudellisiin tekijöihin on kansainvälisestikin merkittävä. Tämän kaltaiset tarkastelut ovatkin saaneet lisääntyvää huomiota esimerkiksi OECD:n (1996) ja kansallisten tutkimustahojen osalta.

Pohjoismainen korporatismi näyttää 1990-luvulla olevan kuitenkin monelta osin kato-

amassa: korporatismi on toisaalta täyttänyt tehtävänsä sosiaalisen koheesion luomisessa ja yhteiskuntakonfliktien torjunnassa. Toisaalta ylikuormittuneet organisaatiot eivät ole enää pystyneet vastaamaan niille asetettuihin tavoitteisiin (vrt. Lewin 1994) eivätkä entiset vain kansalliseen päätöksentekoon keskittyneet toimintakuviot ole enää toimivia nykyisissä integraatio-olosuhteissa. Havaittujen riippuvuuksien ja pitkän aikavälin trendien perusteella näyttäisi kuitenkin tärkeältä edelleen tiedostaa eturyhmien olemassaolo ja konkreettinen merkitys korkean järjestäytymisasteen Pohjoismaissa, samoin kuin se, että kolmikantaisesta neuvottelukulttuurista luopuminen ainakin lyhyellä tähtämellä vain vahvistaa kapeiden ammatti-liittojen kokonaistaloudellisesti tasapainoista kehitystä vääristävää monopolivoimaa palkkaneeuvotteluissa. Vaikuttaisikin edulliselta säilyttää Pohjoismaisen korporatismiin piirteitä ainakin suljetulla sektorilla ja heikosti kilpailluilla aloilla, ja avata työmarkkinat taas täysin vapaalle, yrityskohtaiselle, palkanmäärittelylle niillä kapeilla aloilla, joilla kansainvälistymisen myötä tämä luontuvasti onnistuu ja on kaikkien osapuolten intressien mukaisista. Tästä seuraava palkkaerojen kasvaminen heikentää pyrkimyksiä sosiaaliseen tasarvoon, mutta saattaa olla vallitsevissa kilpailuololoissa työvoiman ja pääoman tehokkaan allokoinnin kannalta pitkällä tähtämellä välttämätöntä.

LÄHTEET

- Blyth, Conrad A. (1979): *The Interaction between Collective Bargaining and Government Policies in Selected Member Countries*. Collective Bargaining and Government Policies, OECD.
- Brulin, Göran - Nilsson, Tommy (1991): *Mot en ny svensk modell, Arbete och förhandlingssystem i förändring*. Rabén & Sjögren, Stockholm.
- Bruno, Michael - Sachs, Jeffrey (1985): *The Economics of Worldwide Stagflation*. Blackwell, Oxford.
- Calmfors, Lars (1993): *Centralisation of Wage Bargaining and Macroeconomic Performance: A Survey*. OECD, Working Papers, no. 131.
- Calmfors, Lars - Driffill, John (1988): Bargaining structure, corporatism and macroeconomic performance. *Economic Policy* 6. s. 14-61.
- Cameron, David R. (1984): Social Democracy, Corporatism, Labour Quiescence and the Representation of Economic Interests in Advanced Capitalist Society. Teoksessa Goldthorp, John H. (ed.): *Order and Conflict in Contemporary Capitalism*. Clarendon Press, Oxford.
- Castles, Francis G. (1994): On religion and public policy: Does Catholicism make a difference? *European Journal of Political Research* vol. 25, s. 19-40.
- Choi, Kwang (1983): A Statistical test of Olson's model, in Mueller, D. C. (ed.) *The Political Economy of Growth*. Yale UP, New Haven.
- Crepaz, Markus (1992): Corporatism in Decline? An Empirical Analysis of the Impact of Corporatism on Macroeconomic Performance and Industrial Disputes in 18 Industrialized Democracies. *Comparative Political Studies* vol. 25, s. 139-168.
- Crouch, Colin (1983): Pluralism and the New Corporatism. *Political Studies* 31, s. 139-166.
- Dore, Ronald (1990): Two Kinds of Rigidity: Corporate Communities and Collectivism. Teoksessa Brunetta, Renato - Dell'Aringa, Carlo (eds.): *Labour Relations and Economic Performance*. IEA Conference Volume No. 95, s. 92-113.
- EU commission 1995: *Employment in Europe*. Brussels, Office for Official Publications of the European Commission.
- Fagerberg, Jan (1988): International Competitiveness. *The Economic Journal* 98, s. 355-374.
- Harrison, Reginald J. (1980): *Pluralism and Corporatism*. George Allen & Unwin, London.
- Helander, Voitto (1981): *Korporatismi. Traditiosta, esiintymisestä ja ilmiöllisistä tulkinnoista*. Gaudeamus, Helsinki.
- Jankowski, Richard (1988): Preference aggregation in political parties and interest groups: A synthesis of corporatist and encompassing organisation theory. *American Journal of Political Science* 32, s. 105-125.
- Kendix, Michael (1988): *An Investigation into the Relationship between Labor Unions and Unemployment in Decentralized Bargaining Systems*. PhD thesis at the University of Maryland.
- Köykkä, Virpi (1994): *Työnantajien muuttuvat strategiat. Suomalaista ja pohjoismaista työnantajapolitiikkaa 1980- ja 90-luvuilla*. Turun yliopisto, valtiopöytäkirja lisensiaatintyö.
- Lembruch, Gerhard (1983): Interest Intermediation in Capitalist and Socialist Systems. *International Political Science Review* 4, s. 153-172.
- Lewin, Leif (1994): The rise and decline of corporatism: The case of Sweden. *European Journal of Political Research* vol. 26, s. 59-79.
- Lijphart, Arend - Crepaz, Markus M. L. (1991): Corporatism and consensus democracy in eighteen countries: Conceptual and empirical linkages. *British Journal of Political Science* 21, s. 235-246.
- Macnair, Elizabeth S. - Murdoch, James C. - Pi, Chung-Ron - Sandler, Todd (1995): Growth and Defence: Pooled Estimations for the NATO Alliance, 1951-1988. *Southern Economic Journal* vol. 61, s. 846-860.
- Maital, Shlomo - Yael, Benjamini (1980): Inflation as a Prisoner's Dilemma. *Journal of Post-Keynesian*

- Economics* vol. 2, s. 459-481.
- McCullum, John - Blais, André (1987): Government, special interest groups and economic growth. *Public Choice* 54, s. 3-18.
- Mäki-Arvela, Petteri (1997): *Edunvalvontajärjestelmien kansainvälinen merkitys: korporatismi, työllisyys ja makrotaloudellinen suorituskyky 18 OECD-maassa vuosina 1973-89*. Turun yliopisto, valtio-opin pro-gradu tutkielma.
- Nardinelli, Clark - Wallace, Myles S. - Warner, John T. (1987): Explaining differences in state growth. *Public Choice* 52, s. 201-213.
- OECD (1992): *Education at a Glance*. OECD Publications Service, Paris.
- OECD (1996): *Employment Outlook*. OECD Publications Service, Paris.
- Olson, Mancur (1982): *The Rise and Decline of Nations*. Yale UP, New Haven.
- Paloheimo, Heikki (1990): Between Liberalism and Corporatism. Teoksessa Brunetta, Renato - Dell'Aringa, Carlo (eds.): *Labour Relations and Economic Performance*. IEA Conference Volume No. 95, 114-136.
- Paloheimo, Heikki (1994): *Työmarkkinajärjestelmä muutosaineissa. Kurkistuksia EU-Suomeen. Haasteita palkansaajaliikkeelle*. UP-uutispalvelu, Helsinki.
- Pekkarinen, Jukka (1990): *Corporatism and economic performance in Sweden, Norway and Finland*. TTT, Tutkimuslösteita, 97.
- Pekkarinen, Jukka - Pohjola, Matti - Rowthorn, Bob (1992) (eds.): *Social Corporatism*. Clarendon Press, Oxford.
- Pohjola, Matti (1992): Corporatism and wage bargaining. In Pekkarinen J. - Pohjola, M. - Rowthorn, B. (eds.): *Social Corporatism*. Clarendon Press, Oxford.
- Rehn, Olli (1995): *Corporatism and Industrial Competitiveness in Small European States: Austria, Finland and Sweden, 1945-95*. University of Oxford.
- Rowthorn, Bob (1992): Corporatism and Labour Market Performance. Teoksessa Pekkarinen Jukka - Pohjola, Matti - Rowthorn, Bob (eds): *Social Corporatism*. Clarendon Press, Oxford.
- Schmidt, Manfred G. (1982): Does corporatism matter, in Lehmbruch, Gerhard - Schmitter, Philippe C. (eds.): *Patterns of Corporatist Policy-Making*. Sage Publications, Beverly Hills & London.
- Schmitter, Philippe C. (1981): Interest intermediation and regime governability in contemporary Western Europe and North America. Teoksessa Berger, S.(ed.): *Organizing interests in Western Europe*. Cambridge UP, Cambridge.
- Streeck, Wolfgang - Schmitter, Philippe C. (1991): From National Corporatism to Transnational Pluralism: Organized Interests in the Single European Market. *Politics and Society* vol. 19, s. 133-164.
- Tarantelli, E. (1986): The regulation of inflation and unemployment. *Industrial Relations* 25, s. 1-15.
- Therborn, Göran (1992): Lessons from corporatist theorizations. In Pekkarinen Jukka - Pohjola, Matti - Rowthorn, Bob (eds.): *Social Corporatism*. Clarendon Press, Oxford.
- Weede, Erich (1986): Sectoral reallocation, distributional coalitions and the welfare state as determinants of economic growth rates in industrial democracies. *European Journal of Political Research* 14, s. 501-519.
- Wilensky, Harold L. (1976): *The New Corporatism, Centralization and the Welfare State*. Sage Publications, Beverly Hills & London.
- Williamson, Peter J. (1989): *Corporatism in Perspective*. Sage Publications, London.

TILASTOLÄHTEET

- ILO (1984 ja 1995): *Yearbook of Labour Statistics*. Geneva.
- Lane, Jan-Erik - McKay, David - Newton, Kenneth (1991): *Political Data Handbook, OECD Countries*. Oxford UP, Oxford.
- OECD (1995): *Historical Statistics 1960-1993*. Paris.
- OECD (1996): *Economic Outlook* no. 60, December 1996. OECD Publications Service.
- UNESCO (1995): *Statistical Yearbook '95*. Paris.